

LA INTERDISCIPLINARIETAT DEL TREBALL AMB ALUMNES ADULTS A ANDORRA

*A la memòria de Rudolf O. Bares,
impulsor del lectorat de català del Govern d'Andorra a Praga*

Joan Ramon MARINA AMAT

Llicenciat en filologia catalana i diplomat en correcció lingüística

Els orígens del que a Andorra s'anomena Formació d'Adults es remunten a 1962. Des de 1989, la Formació d'Adults disposa d'una estructura pròpia de professors de llengua i de ciències històriques dins del Ministeri d'Educació. A partir de 1997, incorpora un Centre d'educació bàsica d'adults, establert a Andorra la Vella, que compta amb un equip de mestres i professors.

Els anys 1994 (a la Massana), 1998 (al Pas de la Casa) i 2001 (a Encamp) es creen els centres d'autoaprenentatge de català –dinamitzats per la seva assessora corresponent–, a l'abast del públic adult que no pot assistir regularment a cursos presencials.

Formació d'Adults té encomanat –segons l'article 4, apartat 2, de la Llei qualificada d'educació– de garantir l'educació bàsica als adults a través d'un sistema de formació d'adults. Actualment, aquest sistema es fonamenta en un Centre d'educació bàsica, inaugurat oficialment el maig de 1997, que començà a treballar amb alumnes al final de 1996, i assegura l'alfabetització en català dels ciutadans que seguiran mòduls d'iniciació a la lectura i a l'escriptura, o bé assegura l'opció de millorar la formació personal per ampliar coneixements o per accedir a nous estudis mitjançant mòduls de llengua catalana, francesa o castellana, mòduls de matemàtica i ciències físiques i de la natura, mòduls d'informàtica, geografia i història, etcètera. El Centre d'educació bàsica d'adults educa integral-

ment en català llevat dels mòduls de francès i castellà. Té tres entrades d'alumnes durant l'any acadèmic i l'ingrés es vehicula mitjançant una entrevista personal i una prova de nivell.

Formació d'Adults presenta una xarxa gratuïta i completa de cursos: la passada tardor presentarem 46 cursos monogràfics gratuïts en l'àmbit lingüístic (llengua catalana oral i escrita) amb un total de 768 alumnes assistents i 4 cursos monogràfics gratuïts sobre coneixements del país (introducció a la història i a les institucions andorranes, al segle XIX andorrà, a l'Andorra constitucional i a la novel·la com a font històrica), amb un total de 34 alumnes assistents. Des de 1990 els cursos acadèmics de tot l'any s'han anat reduint i sent substituïts per cursos de dos períodes modulars: de setembre a gener i de març a juny.

Els cursos de llengua i cultura són gratuïts i les inscripcions estan obertes per a tota persona major de 16 anys dos cops l'any: agost i febrer. Les inscripcions s'efectuen en cinc punts diferents del país: el Pas de la Casa, Encamp, la Massana, Andorra la Vella i Sant Julià de Lòria.

Les butlletes que permeten fer la inscripció es reparteixen per tot el país i en tots els edificis del Govern, comuns, serveis de circulació comunal, poliesportius i piscines públiques, biblioteques, llibreries, centres de salut, Hospital i Servei d'Immigració. Les butlletes estan editades en català, portuguès, francès, anglès i castellà per facilitar la comprensió.

Tal com disposen els articles 59, 60 i 62 de la Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà, Formació d'Adults té uns límits d'actuació quant a destinataris i àmbits de treball, que són fonamentalment: l'exposició de l'aprenentatge oral i escrit de la llengua catalana i la difusió dels trets propis del país, i també la difusió de la llengua a través de centres d'autoaprenentatge.

Ja han estat anunciats en línies anteriors els centres d'autoaprenentatge de català i els cursos monogràfics de la nostra llengua i cultura. Ambdós àmbits responen a una mateixa concepció integradora vers els nouvinguts que hem acollit darrerament, i no estan marcats per una finalitat de sentit acadèmic (aconseguir un títol) sinó per l'aprenentatge formatiu i el reciclatge més ampli, al llarg de la vida d'una persona adulta, de superació individual o de millora del currículum propi i dels drets d'andorranes i andorrans de continuar vivint en el seu país, sentint-lo com a propi.

En un centre d'autoaprenentatge de català, l'usuari troba gran quantitat de mitjans i de materials autocorrectius, classificats per temes i nivells lingüístics. Una assessora acull l'usuari i fa el seguiment dels seus estudis. Qualsevol persona de més de 16 anys pot aprendre a parlar en català o a millorar l'escriptura en qualsevol moment de l'any: la persona tria lliurement quins dies i quanta estona vol dedicar als seus estudis de català.

Els centres d'autoaprenentatge de català són gratuïts i estan oberts tot l'any en horaris de matí, tarda i nit. Properament en posem en marxa dos més: a Canillo i a Escaldes-Engordany.

És el que entenc que el sociolingüista català Albert Branchadell, a *Liberalisme i normalització lingüística*, Ed. Empúries, Barcelona, 1997, ve a dir-nos: “El català no s’ha de normalitzar perquè sigui el *nervi de la nació* sinó perquè és la llengua de l’individu; en general, el motor de la normalització no hauria de ser la reconstrucció nacional (ni cap altra fita patriòtica) sinó la protecció dels drets *individuals* dels catalanoparlants.”

Aquesta voluntat de poder usar el català a Andorra en tots els àmbits l’he volguda traspasar al treball quotidià de la Formació d’Adults amb els departaments de recursos humans d’empreses privades o públiques andorranes on impartim ara mateix vint-i-una formacions diferents, o amb el treball que es du a terme actualment amb l’Àrea de Formació de la Secretaria d’Estat de Funció pública i Recursos humans per incentivar el català oral i escrit entre tots els seus professionals, partint del lloc de treball que cadascú ocupa, i cercant la seva autosuficiència lingüística.

D’altra banda, des de 1994, existeixen els exàmens oficials amb convocatòries lliures de llengua catalana (nivells A, B i C), que s’efectuen els mesos de novembre i abril. Els exàmens oficials disposen d’activitats sobre les quatre habilitats de què es compon una llengua: *parlar, entendre, llegir i escriure*. Són responsabilitat, en la seva vessant de concepció, execució i correcció, de l’Àrea de Formació d’Adults.

Versions paral·leles són trameses i executades cada mes de maig des del 2001 al lectorat de català de Praga i nous models dels nivells B o C són presentats en convocatòries especials per a estudiants, respectivament, de les segones ensenyances i dels batxillerats dels sistemes educatius espanyol i francès establerts a Andorra.

A banda del treball intern, la Formació d’Adults promou el reconeixement extern del país i de la seva llengua a través del lectorat de català establert a la Universitat Carolina de Praga, des de l’any 1991. Allí s’imparteixen els nivells llin-dar i bàsic de la llengua oral, grups de conversa, i cursos sobre l’Andorra contemporània, la història de la literatura i del teatre en català, entre altres.

Per assegurar aquest lectorat, el Ministeri d’Ensenyament Superior gaudeix de la col·laboració econòmica de l’empresa *Promocions mèdiques andorranes*, amb seu a Praga, i de les infraestructures de la mateixa Universitat Carolina. Anys després d’haver celebrat el desè aniversari d’aquesta iniciativa *pedagògica i social*, ha anat augmentant el seu prestigi entre l’alumnat, cosa que ens ha esperonat a obrir noves escaletes a favor de la internacionalització d’Andorra: setmanes dedicades al país, conferències sobre la seva actualitat, *Col·loquis de catalanística* el 2002 i el 2004, atorgament de beques estiuenques perquè es pugui participar al *Campus universitari de la llengua catalana, Mallorca-Andorra* o a la *Universitat Catalana d’Estiu* i, per damunt de tot, la concepció i la producció del *Campus universitari*.

El *Campus universitari de la llengua catalana, Mallorca-Andorra* mereix un punt especial d’atenció com a oferta nascuda el 2002 amb l’objectiu de fer prosperar les cultures pirinenca i mediterrània als estudiants universitaris de llengua d’arreu del món.

Havent debatut la proposta des de tots els angles possibles, era bo presentar un passi complet per la difusió de la nostra llengua i del nostre país com a comunitat diferenciada, alhora que amb el *Campus* atorgàvem una base de difusió turística i política del nostre país. Sobretot, de coneixement, atès que cada estiu romanen entre nosaltres trenta universitaris d'arreu del món, que no només es doten d'un bon impuls en el seu aprenentatge de la llengua catalana sinó que esdevenen coneixedors directes dels aspectes més significatius de la nostra història, ordenament polític, medi natural i sentit cultural.

Tot aquest treball internacional és arriscat perquè la riquesa de l'experiència no serà necessàriament fàcil de mesurar des d'Andorra; però es tracta que ens coneguim, no de mirar-nos el melic. Es tracta de conèixer-nos també nosaltres, a mesura que altres ens van coneixent i interpel·lant.

Acabo recollint la definició del periodista català Joan Tudela sobre el concepte de *plenitud lingüística*: "La plenitud lingüística no és una idea particularista sinó una idea a favor de la diversitat lingüística, a favor del patrimoni cultural de la humanitat. Totes les llengües vives tenen dret a la dignitat i a la plenitud". Jo afegiria: ...i la llengua catalana té el dret de viure plenament més enllà de la dubtosa catalogació de llengua minoritària.

Primer, plenitud lingüística: no vull ser monolingüe però tampoc només bilingüe. Vull continuar sent plurilingüe com ho ha estat la societat andorrana –de forma més accentuada a partir del segle XX–, però el grau més alt de competència lingüística l'hauríem de reservar per al català.

Segon, plenitud idiomàtica de la nostra llengua: al nostre domini lingüístic tot el que puguem fer en català no ho hem de fer en cap altra llengua.

Podrem començar a parlar de plenitud idiomàtica del català quan als països de llengua catalana més del 80% dels usos lingüístics interpersonals i socials siguin fets en la nostra llengua.

I a Andorra, de ben segur, aquesta xifra s'hauria de recuperar i superar. Entre altres motius, per la condició del català d'única llengua oficial.

Com podria explicar-vos l'enveja que altres Estats em provoquen quan propugnen amb tota celeritat l'oficialitat de la seva llengua per mitjà del funcionari mentre que a Andorra –societat de baix perfil patriòtic– ni l'administració central, ni l'administració judicial ni els comuns no sancionen els treballadors públics que abandonen la llengua de treball oficial ni premien prou els que compleixen amb el seu ús i amb els requisits d'aprenentatge i reciclatge?

Com podria deixar de treballar pel meu país sense treballar per la meua llengua catalana i la meua cultura andorrana? Vull creure que és indissociable al fet de ser andorrà.